

СТАНОВИЩЕ

от проф. дфн Инна Иванова Пелева,

Катедра *Българска литература и теория на литературата*,

Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”,

относно дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.1. Филология,

докторска програма *Българска литература (Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война)*

Автор: Шинка Георгиева Дичева-Христозова

Тема: „1894–1895 – отношения между литературното и политическото”

Научен ръководител: доц. д-р Живко Желев Иванов,

Катедра по история на литературата и сравнително литературознание,

Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

Със заповед № Р33-6045 от 20.12.2017 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” съм определена за член на научното жури в процедурата по защита на дисертационния труд с тема „1894–1895 – отношения между литературното и политическото” за придобиване на образователната и научна степен '**доктор**' (област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *Българска литература...*). Автор на труда е Шинка Дичева-Христозова – докторантка в редовна форма на обучение (отчислена с право за защита) към Катедра по история на литературата и сравнително литературознание с научен ръководител доц. д-р Живко Иванов (ПУ „Паисий Хилендарски”).

Представените от докторантката материали по процедурата са в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включват всички необходими за работата на журито документи (сред тях и копия от петте публикации на Шинка Дичева-Христозова по темата на дисертацията ѝ; една от споменатите публикации представлява текст на Стоян Михайловски, разчетен по оригинален ръкопис и издаден от докторантката).

В труда си Шинка Дичева-Христозова изследва същностна характеристика на българската литература – нейната подчертана обвързаност с откъдлитературния контекст, с политическите сюжети на конкретното време, в което се разполагат тези или онези писателски биографии и „сраснатите” с тях корпуси от творби. (Разбира се, всяка дискурсивност има

някакъв вид отношения с политическото; в „българския случай” обаче именно тези отношения твърде често генерират текстовост, попадаща в територията на каноничното, и предопределят посланията на представителни за националната художествена традиция произведения; точно постоянно възобновяващата се зависимост на тукашната литература от тукашната политика обуславя характерната „приложност” на внушителен сегмент от родното литературно наследство – т.е. ангажираността му със злободневното и партийното, а не с универсалното и общочовешкото...)

За да илюстрира физиономичния за местната култура диалог/обмен между литературно и политическо, докторантката се е спряла на случилите се през 1894 – 1895 г. преплитания между двата събитийни реда (производство на текстове – производство на политическа реалност). Падането на Стамболов и овластяването на кабинета *Стоилов*, изборите за народни представители, Вазовият юбилей и политическата му „целесъобразност”, писания на Яворов, Страшимиров, Стоян Михайловски, Алеко Константинов, днес забравени публикации в тогавашната преса – в дисертацията се прави опит тези разноредови „артефакти” (а и ред други) да бъдат видени във взаимоотношеността им и като съучастници в направите на тогавашната българска действителност. Продуктивен изследователски ход в разглеждания текст е експонирането на фигурата *д-р Кръстев* отвъд автоматизираните представи за нея: (по-)навичният литературноисторически разказ подчертава „модерното”, „европейското”, „различното” на известния културен деятел спрямо средата; в труда на Шинка Дичева-Христозова обаче се посочва и онова в изборите и пристрастията на Кръстев, което го прави част от „всичко друго наоколо”, разкрива го като още едно въплъщение на типичното за българския интелегент, какъвто е навремето (именно политическата ангажираност е изява на това типично). Безспорен принос на дисертантката е включването в научно обращение на текст на Стоян Михайловски, с който до момента литературната ни наука не се е занимавала; също находка е посочването на малък (но пък подчертано значещ) сегмент от „черновата” на „Бай Ганю”, който сегмент в окончателната редакция на текста е изпаднал, но така или иначе има защо да бъде обмислян; особено интересни са и наблюденията на авторката върху начина, по който се формира (най-вече чрез публикации в пресата) образът на Стамболов след излизането му от властта; полезен и нужен е също така прочитът на Алеко-Константинови страници, осъществен от Шинка Дичева-Христозова, който не е в режима на идеализациите, а е обусловен от една трезва оценка за политически мотивираната предубеденост и манипулативност на автора на „Бай Ганю”.

За да реши задачите на изследването, докторантката е работила с архиви, функционализираща е в труда си разни типове текстове, съжителстващи в българската публичност през 90-те години на XIX век, „сговорила” е и факти, които на пръв поглед „стоят” твърде далече един от друг. В труда се борава удачно както с разнообразни „документи” на

проучваното време, така и с ред съвременни теоретически и литературноисторически изследвания върху местните дискурси от периода, българската литература по принцип, а и изобщо литературата като естетически феномен (но и винаги-не-само-естетически-феномен), като комуникативно събитие, като специфично проявление на общностното съзнание (в неговата сложна многосъставност). Начинът, по който в текста се осмисля и използва „заварената библиотека”, демонстрира добрите интерпретативни умения на докторантката и качествата ѝ на коректен спрямо предходниците си изследовател литературовед.

При една евентуална последна редакция на дисертацията в нея вероятно би могъл да се включи и един специфичен авторефлексивен пласт (дисертантката посочва „литературната година” като основен инструмент/фокус на изследването си, но в същото време доста подробно представя изобщо 1890-те като културно, политическо и литературно десетилетие, а има потребност и от отправки към текстовост от 1930-те; може би не биха били излишни още артикулирани размишления и обяснения относно полезността, но и характерната недостатъчност на „литературната година” като работно пособие в рамките на едно литературоведско начинание). Редакционните корекции на изказа (в определени места от изложението) също биха били полезни при евентуалната подготовка на труда за цялостно издаване.

Авторефератът адекватно отразява основните моменти от дисертацията и формира пълноценна представа за проблемите, които текстът поставя и решава, за илюстративния материал, с който се подкрепят тезите на докторантката, а и за теоретическите презумпции на изследването ѝ. Вероятно би могло да изглежда спорно включването на текст на Стоян Михайловски към публикациите по темата на дисертацията, но лично аз приемам, че работата на дисертантката по разчитането и въвеждането във видимост на въпросния текст също е репрезентативна за научните търсения на авторката от последните години.

Ще отбележа и че доста време с Шинка Дичева-Христозова сме били екип, осигуряващ преподаването на *Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война* за третокурсниците от ред хибридни специалности на Филологическия факултет. Като ръководител на семинарите по дисциплината докторантката винаги е била отговорен и всеотдаен колега с изявени качества на педагог. Сигурна съм, че и сега, като преподавател на средношколци, Шинка Дичева-Христозова продължава да е специалист, способен да провокира у учениците си интерес към литературата и литературната история.

Сигурна съм и че колегата ще продължи да работи върху научните проблеми, които до момента са ангажирали вниманието ѝ като изследовател. И че скорошен резултат на тази работа ще е появата на дисертационния ѝ труд като книга. Едно такова издание би било полезно както на професионализираната литературоведска аудитория, така и на по-широк кръг от читатели, интересувачи се от миналото на българската култура.

В заключение ще потвърдя, че дисертационният труд на Шинка Дичева-Христозова и документацията по процедурата за защита отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“ и удовлетворяват специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Имайки предвид току-що казаното и най-вече качествата на разглеждания дисертационен труд, давам своята *положителна оценка* за него и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Шинка Дичева-Христозова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *Българска литература*.

18.01.2017 г.,
Пловдив

Изготвил становището:

проф. дфн Инна Пелева